

**Промський Є.С.,**  
студент 6 курсу, 1 групи, факультету  
адвокатури Національного юридичного  
університету імені Ярослава Мудрого

### **ОКРЕМІ АСПЕКТИ КРИМІНОЛОГІЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ ВИБОРЧИХ ПРАВ**

*Ключові слова:* кримінальні правопорушення проти виборчих прав, запобігання злочинності, динаміка кримінальних правопорушень.

*Анотація.* У тезах розглянута природа кримінальних правопорушень проти виборчих прав. Визначено окремі кримінологічні аспекти кримінальних правопорушень проти виборчих прав. Запропоновано заходи для запобігання таких правопорушень.

*Ключевые слова:* уголовные правонарушения против избирательных прав, предотвращения преступности, динамика уголовных правонарушений.

*Аннотация.* В тезисах рассмотрена природа уголовных правонарушений против избирательных прав. Определены отдельные криминалогические аспекты уголовных правонарушений против избирательных прав. Предложены меры для предотвращения таких правонарушений.

*Key words:* criminal offenses against suffrage, crime prevention, dynamics of criminal offenses.

*Abstract.* The theses consider the nature of criminal offenses against suffrage. Some criminological aspects of criminal offenses against suffrage have been identified. Measures have been proposed to prevent such offenses.

В сучасному українському суспільстві є актуальними питання, що стосуються проведення вільних демократичних виборів. Особливо гостро це постає в контексті місцевих виборів, які проводились 25 жовтня 2020 року. Охорона виборчих прав є одним із чинників правової держави та запорукою стабільності політичного життя в суспільстві, що зумовлює стабільність в економічній, соціальній, культурній, та інших сферах життєдіяльності держави.

Проблемні питання протиправних посягань і кримінологічно значущі аспекти сфери виборчих відносин досліджували В. В. Голина, І. М. Даньшин, О. М. Джужа, М. І. Козюбра, Л. П., Мельник, В. І. Осадчий, В.В. Пивоваров, В. Є. Скомороха, М. І. Ставнічук, В. П. Тихий, О. Ю. Тодика, М. І. Хавронюк та інші.

Однак, стійка тенденція до діджиталізації державних і суспільних процесів, її швидкоплинність та орієнтованість її на останні досягнення техніки в галузі мережевих технологій, із потенційною можливістю неконтрольованого доступу, визначають практичну і наукову актуальність теми протиправного втручання у виборчий процес [1, с. 171].

В Особливій частині Кримінального кодексу України в розділі V «Злочини проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина» регламентована кримінальна відповідальність за порушення виборчих прав громадян. До них, зокрема, відносяться перешкоджання здійсненню виборчого права або права брати участь у референдумі, роботі виборчої комісії або комісії референдуму чи діяльності офіційного спостерігача (ст. 157 КК України); надання неправдивих відомостей до органу ведення Державного реєстру виборців або інше несанкціоноване втручання в роботу Державного реєстру виборців (ст. 158 КК України); незаконне використання виборчого бюлетеня, бюлетеня для голосування на референдумі, голосування виборцем, учасником референдуму більше одного разу, викрадення, пошкодження, приховування або знищення виборчого бюлетеня, бюлетеня для голосування на референдумі (ст. 158-1 КК України) та інші [2].

Динаміка кримінальних правопорушень проти виборчих прав є доволі неодноманітною. Істотне збільшення кількості кримінальних правопорушень проти виборчих прав фіксується під час проведення передвиборчих компаній та місцевих/державних виборів. Такі показники пояснюються, як правило, резонансністю виборчих кампаній. Зокрема, за день голосування 25 жовтня 2020 року співробітниками національної поліції було розпочато 159 кримінальних проваджень за порушення під час виборів [3].

У сучасній політичній системі України процедура виборів перетворилася на формальний механізм завоювання влади з метою задоволення власних потреб. Для політичної влади характерні такі

криміногенні явища і процеси, як клептократія, корупція і лобізм, маргіналізація еліт, зрощення корпоративних інтересів фінансово-промислових груп, органів влади й управління і кримінальних структур [4].

Основними детермінантами вчинення виборчих кримінальних правопорушень є зневажливе ставлення до інституту виборів, нівелювання його демократичної сутності та суспільної важливості, корупція, недовіра до влади, економічна нестабільність, лобювання замкнутими соціальними групами чи самими кандидатами власних інтересів, неналежний рівень життя населення та низький рівень правосвідомості громадян. Крім того, існує складність розкриття подібних злочинів та низька вірогідність притягнення винних осіб до відповідальності, тобто, за своєю сутністю вони є високолатентними.

Особа злочинця вказаних правопорушень характеризується неповагою процесу виборів, як високим рівнем освіти та матеріального становища (організатори), так і низькими доходами та рівнем освіти (виконавці).

Тут слід уточнити, криміногенно деформованими є окремі компоненти суспільної свідомості, а не суспільна свідомість як цілісний об'єкт духовного життя. Ступень зазначених деформацій може бути різним, низьким, середнім та високим. Їх джерелом напевно виступає деструктивна, духовно низька основа психічної організації певної частини людей [5].

Для попередження таких правопорушень важливо здійснювати належний контроль та перевірки джерел фінансування політичних партій та кандидатів; відслідковувати використання коштів державних та місцевих бюджетів під час проведення виборів, підвищення забезпечення членів виборчих комісій та перевірка їх діяльності.

Отже, проведення демократичних виборів в Україні є доволі актуальною проблемою держави та суспільства. Для цього необхідно вживати заходи для вивчення кримінологічних властивостей кримінальних правопорушень проти виборчих прав, їх запобігання та припинення. Така діяльність сприятиме розбудові правової держави та відобразатиме дійсне волевиявлення громадян.

## ЛІТЕРАТУРА:

1. Пивоваров В.В. Детермінанти протиправного використання персональних даних у виборчому процесі. Кримінальні загрози в секторі безпеки: практики ефективного реагування : матеріали панельної дискусії III Харків. міжнар. юридичного форуму «Право», м. Харків, 26 верес. 2019 р. / редкол.: В. Я. Тацій, Ю. Г. Барабаш, Б. М. Головкін, О. В. Таволжанський. – Харків : Право, 2019. – 176 с.

2. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс]. – режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

3. За день голосування поліцейські відкрили 159 кримінальних проваджень за фактами порушень під час виборів [Електронний ресурс]. – режим доступу: <https://www.npu.gov.ua/news/vibori-2020/za-den-golosuvannya-policejski-vidkrili-159-kriminalnix-provazhen-za-faktami-porushen-pid-chas-vivoriv-standom-00-00/>.

4. Пивоваров В.В., Кобринський Т.В. Кримінологічні аспекти захисту персональних даних у виборчому процесі [Електронний ресурс]. – режим доступу: [http://pap-journal.in.ua/wp-content/uploads/2020/08/5\\_2018.pdf](http://pap-journal.in.ua/wp-content/uploads/2020/08/5_2018.pdf)

5. Головкін Б.М.. Загальна характеристика детермінантів злочинності в Україні. – URL: <https://scholar.google.com.ua/scholar?oi=bibs&cluster=4834129737359331103&btnI=1&hl=ru>

*Науковий керівник: к.ю.н., доц. В.В. Пивоваров*